

Učiteljski Tovariš

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Spomenica „Zaveze slovenskih učiteljskih društev.“ — Tretja slovenska petrazrednica v Ljubljani je nujno potrebna! — Jos. Ciperle: Kulturne slike s Kranjskega. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Spomenica „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Visoko c. kr. ministrstvo!

Zaveza slovenskih učiteljskih društev“, zastopajoča 34 učiteljskih društev slovenskih po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem, prosi, da bi se §§ 55. državnega ljudskošolskega zakona z dne 14. velikega travna 1869. l. v prvem odstavku premenil v tem smislu, da bi se uvele plače učiteljev in učiteljic na obeh ljudskih in meščanskih šolah v soglasju s plačami c. kr. državnih uradnikov XI., X. in IX. dijetnega razreda.

To svojo prošnjo podpira v sledečem:

Državni šolski zakon prisoja sicer uredbo učiteljskih plač deželnim zborom, zahteva pa vendar v prvem odstavku § 55. imenovanega zakona, da „naj bodo najmanjši prejemki tako urejeni, da učitelji in podučitelji niso primorani truditi se s postranskimi opravili, ampak da lahko vso svojo moč na svoj poklic obračajo, in da je učiteljem še tudi mogoče, svojo rodovino živiti primerno okolnostim dotičnega kraja.“

Tako so se ustanovile v raznih deželah kaj različne plače, vendar pa ni noben deželni zbor umeril najnižjih učiteljskih plač tako, da bi odgovarjale ti zahtevi.

Razlika med tem, kar zahteva državni zakon in pa med faktičnimi plačami, ki jih prejema učiteljstvo, je tako velika, da se pravzaprav dosega ravno nasprotno, kar namenja zakon, namreč: učitelji so primorani — ako hočejo preživljati sebe in svojo rodbino — baviti se s postranskimi opravili, ki se, žal, mnogokrat niti ne ujemajo z dostojanstvom in častjo učiteljskega stanu. Te žalostne razmere pa tudi pričajo, kako nizko se ceni učiteljski stan na merodanjih mestih.

Vsled tega neugodnega svojega stanja je učiteljstvo prisiljeno, obračati se z neštevilnimi peticijami do deželnih zborov za izboljšanje gmotnega svojega položaja, dasi bi moglo po jasnem besedilu § 55. drž. zak. to vsekako opravičeno zahtevati. A vse te prošnje so navadno zaman, ali pa imajo jedva znatne uspehe.

V poslednjem času se je mnogo govorilo o eksistenčnem minimu. No, na tisoče je učiteljev, katerih dohodki so mnogo po pristoječim jim eksistenčnim minimom — ki jedva životarijo!

A vendar se jim zaupa najdražje, mladina narodova, v vzgojo in pouk. Ni čuda, da izgublja učiteljstvo ravno zbog svojega bednega stanja v očeh prebivavstva ter izročene mu mladine mnogo na svoji veljavi. V interesu vzgoje in pouka, ki zahteva „celega“ moža, bi moralo zakonodajstvo skrbeti, da se tudi za učiteljstvo ustanovi eksistenčni minimum, ki bi mu omogočil, posvetiti vse svoje moči svojemu važnemu poklicu. A tudi iz zgolj „človeške ozirnosti“ bi morali merodajni krogi odpraviti ta veliki socialni nedostatek.

Prvi pogoj za večji kulturni napredek države daje država sama s tem, da skrbi za izboljšanje šolstva, t. j. za civilizacijo ter za izboljšanje socialnega in materijalnega stanja državljanov. A niti lepe šolske zgradbe, niti splošna šolska dolžnost nam niso porok, da se bo dosegla večja kultura v državi; pač pa je taista odvisna od dobrega ter v gmotnem oziru zadovoljnega učiteljstva.

Učiteljske plače v avstrijskih deželah — to je znano — so daleč za onimi drugih kulturnih držav. Za primerjavo naj nam služijo v tem pogledu dežele nemške države. Tu znašajo začetne plače učiteljske letnih 900 M., katere se zvišujejo z devetimi triletnicami po 100 M. (do 30. službenega leta) na 3600 M., t. j. 2160 gld. av. v., ne vštveši stanovanja.

Tako se tudi dohodki učiteljev v nemških večjih mestih znatno razlikujejo od naših. V Hamburgu prejema n. pr. šolski vodja 4000 do 5000 M. letne plače, 50% učiteljev dobiva 2600 do 3600 M., a ostali 1800 do 2800 M. na leto. Triletnice znašajo pri voditelju po 300 M., a pri učitelju po 250 M. Pomožni učitelji (to, kar pri nas podučitelji in provizorični učitelji) prejemajo 1400 M. začetne plače na leto.

Ti dohodki se ne dajo pač niti od daleč primerjati z uprav škandaloznimi plačami, ki jih ima učiteljstvo zlasti po Primorskem; a tudi na Kranjskem, Koroškem in Štajerskem ni mnogo bolje.

Gmotna beda avstrijskega učiteljstva ne sme trpeti dalje, sicer bi imelo to jako nepovoljne nasledke za razvoj občega ljudskega šolstva ter bi še povečalo obče nezadovoljnost učiteljstva.

Visoki državni zbor in visoka c. kr. vlada naj bi uvaževala, da je ureditev tega perečega vprašanja potrebna že vsled enotnosti države ter na podlagi enakih

pravice in dolžnosti državljanov. Z ozirom na enako izobrazbo ter na enake dolžnosti vsega avstrijskega učiteljstva je gotovo opravičena zahteva po enakosti v plačah. A glede na to, da se more učiteljstvo avstrijsko po svoji izobrazbi vsaj enačiti z državnimi uradniki XI., X. in IX. plačilnega razreda, je gotovo umestno, da se jim uredi plače na podstavi uradniških plač v teh treh plačilnih razredih. S tem bi država dosegla, da bi ne imela le zadovoljnega uradništva, nego tudi zadovoljno učiteljstvo.

Na ta način pa bi se zaeno tudi odstranile nedostojne razmere, ki zadržujejo razvoj našega šolstva, ki grenijo često učiteljstvu itak bedno življenje, zavirajo njegovo delovanje in ki nikakor ne služijo v čast tako mogočni državi. Zahteva, da se da učiteljstvu, ki ima enako predidčo izobrazbo kakor državni uradniki že omenjenih razredov in katerim gotovo ni poverjena v državi manjša uloga, taka gmotna pozicija, ko državnim uradnikom, je gotovo pravičena.

Podpisana „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ se torej obrača do visokega c. kr. ministrskega predsedstva (oziroma do visokega c. kr. naučnega ministrstva in do visokega državnega zbora) z nujno prošnjo, da izvoli delati na to, da bi se premenil prvi odstavek § drž. ljudskošolskega zakona z dne 14. vel. travna 1869. v naslednjem smislu:

„Najmanjša plača učiteljska, pod katero se ne sme iti na nižje, naj bode odmerjena tako, da dobe učitelji in učiteljice po sposobnostnem izpitu za obče ljudske šole v pričetku najnižje prejemke c. kr. državnih uradnikov XI. plačilnega razreda. Avanzovanje v plači se ima vršiti v nadaljnji službeni dobi tako, kakor pri najnižih treh plačilnih razredih c. kr. uradništva.

One učiteljske osebe, ki imajo maturitetno izpričevalo učiteljskega, naj uživajo eksistenčni minimum letnih 600 gl.“

V Ljubljani, dne 30. prosinca 1899.

Za „Zavezo slovenskih učiteljskih društev“ po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem:

Drag. Česnik s. r.,
t. č. tajnik.

L. Jelenc s. r.,
t. č. predsednik.

Tretja slovenska petrazrednica v Ljubljani je nujno potrebna!

(Konec.)

Ber bode pa mestni občini vendar skrbeti za to, da spravi kam tiste svoje učence slovenske narodnosti, ki v prihodnjih letih ne morejo biti sprejeti niti v I., niti v II. mestno deško petrazrednico, ji ne preostane nič drugega kakor odločiti se za to, da ustanovi III. mestno deško ljudsko šolo, ter postavi zanjo primerno novo šolsko poslopje.

Za ta projekt pa govore tudi še drugi važni razlogi:

1. Prizidek, tudi ko bi bil po zakonu dopusten, bi rešil občino iz sedanje zadrege za kakih 5 ali 6 let; nova šolska stavba in ustanovitev nove III. mestne deške petrazrednice s 4, ali recimo tudi v skrajni sili s 5 vzporednicami, pa bi izdala najmanj za 20 let, in stroški zanjo bi razmerno ne bili toliki kakor za prizidek.

2. Ko se s prihodnjim šolskim letom sedanja sedemrazrednica v Lichtenthurnovem zavodu izpremeni v osemrazrednico in ko se dozida dekliška ljudska šola pri Sv. Jakobu, bode imela Ljubljana z všteto vnanjo uršulinsko šolo za deklice slovenske narodnosti 3 osemrazredne ljudske šole v raznih mestnih okrajih, in potem bode možno vsaki teh treh dekliških osemrazrednic odkazati svoj okoliš, ki ga zdaj še nimajo: mestni dekliški osemrazrednici šentjakobsko in trnovsko župnijo, vnanji uršulinski šoli šenklaško in frančiškansko, osemrazrednici v Lichtenthurnovem zavodu pa šempetersko faro.

Obe sedanji mestni petrazrednici stojita daleč vun iz mestnega središča: I. v severovzhodnem, II. v južnem delu mesta, tako da je ravno mestno središče brez vsake deške ljudske šole. Kakor pa bode imela Ljubljana v kratkem tri dekliške osemrazrednice, tako je potrebno, da dobi tudi 3 mestne deške petrazrednice, ki bi bile dekliškim šolam nekako vzporedne: I. deška petrazrednica vzporedna z dekliško ljudsko šolo v Lichtenthurnovem zavodu, II. deška petrazrednica vzporedna z dekliško osemrazrednico pri Sv. Jakobu, III. deška petrazrednica vzporedna z vnanjo uršulinsko šolo.

Ker zaradi zelo zavutih farnih mej šolskih otrok ni možno natanko po farah razdeliti, bi podpisani poročevalci nasvetovali, naj bi se novi šolski okoliši določili tako:

A) Za I. mestno deško petrazrednico in za dekliško osemrazrednico v Lichtenthurnovem zavodu.

Črta od južnega kolodvora po Kolodvorskih ulicah do Šempeterske ceste, dalje čez Obrežno stezo do Ljubljaničnice, ob Sv. Petra nasipu do Mesarskega mostu, čez most po Kopitarjevih ulicah in Cesar-Jožefovem trgu do Mestnega doma. Ves mestni del, kar ga leži vzhodno od te črte, spadaj pod A) omenjeni šoli.

B) Za II. mestno deško petrazrednico in za mestno dekliško osemrazrednico pri sv. Jakobu.

Črta izpod Tranče, čez Hradeckega most, po Črevljarskih ulicah, čez Turjaški trg, čez Knežje ulice do Vegovih ulic, odtod do Valvazorjevega trga in po Rimski cesti do Tržaške ceste pri Metki.

Kar leži južno od te črte, spadaj v okoliš pod B) navedenih dveh šol.

C) Za III. deško petrazrednico in za vnanjo uršulinsko šolo.

Mestni del, ki leži med črtama pod A) in B), spadaj pod obe šoli, navedeni pod C).

S tem je pa tudi že določeno, v katerem mestnem okraju bi morala stati nova III. mestna deška petrazrednica. Stati bi morala v frančiškanski fari: ali v bližini nove državne gimnazije, ali v Gradišču, ali pa še najbolje ob novi Miklošičevi cesti za frančiškansko cerkvijo. Že I. mestno deško petrazrednico so mislili ob svojem času zidati v Frančiškanskih ulicah. Takrat se je poudarjalo v občinskem svetu, da ta prostor za šolo ni primeren, ker bi zvonjenje bližnje cerkve preveč motilo pouk. Toda ta izgovor je docela ničev; zakaj ako še nikoli nismo slišali, da bi veliki šenklaški zvon motil pouk v bližnji višji gimnaziji, ali da bi bili šentjakobski zvonovi kdaj ovirali pouk v mestni dekliški osemrazrednici, ki je bila do l. 1895. nastanjena prav poleg cerkve, in ako dalje pomislimo, da zvonovi pojo navadno samo zjutraj, opoldne in po četrti popoldanski uri, tedaj ob času, ko ni nobenega pouka, potem se nam tudi ni bati, da bi šolski pouk trpel kaj škode, ako se eventualna III. mestna petrazrednica postavi za frančiškansko cerkev.

Ako z ozirom na zgoraj nasvetovane tri šolske okoliše razdelimo učence na podstavi letošnjega kataloga I. in II. mestne deške petrazrednice, tedaj bi prišlo, kako kaže temu poročilu priloženi izkaz:

1. Na I. mestno deško petrazrednico	415 učencev
2. " II. " " "	429 "
3. " III. " " "	269 "

Iz teh števil se vidi, da bi na mestnih slovenskih ljudskih šolah nastale spet normalne razmere; zakaj

a) bi I. mestna deška petrazrednica dobila 415 učencev, t. j. toliko, da bi imela poleg 5 osnovnih razredov (namesto sedanjih 6) samo tri vzporednice. Zdaj izpraznjena soba za učila bi se lahko izročila spet svojemu prvotnemu namenu in vrhutega, bi se na tej šoli lahko odprla že zdavnaj dovoljena in založena, a doslej zaradi nedostatka prostorov opuščena prepotrebna delarna za deška ročna dela;

b) bi II. mestna deška petrazrednica njej pridelenih 429 učencev lahko spravila v svojih 8 učilnic, tako da bi se opustili obe učilnici v nekdanjih garderobnih sobah, ki za ta namen nikakor nista primerni;

c) bi imela nova III. deška petrazrednica takoj prvo leto toliko učencev, da bi se lahko odprlo 5 močnih razredov, a v malo letih bi tudi ta petrazrednica tako narastla, da bi imela poleg 5 osnovnih razredov najmanj še 3 vzporednice.

3. Inkorporacija bližnje Šiške je le vprašanje časa. Že zdaj šišenski otroci pritiskajo v mestne šole; a doslej se jih ima c. kr. mestni šolski svet vsaj pravico braniti. Kadar pa se Šiška združi z Ljubljano, se teh otrok ne bo moči ubraniti. Mestna občina bo morala sezidati ali v Ljubljani, ali v Šiški novo ljudsko šolo. S prizidavo na I. mestni deški petrazrednici se tedaj to pereče vprašanje samo zavleče, nikakor pa ne spravi raz dnevni red. Ako se mestna občina že zdaj odloči za to, da postavi novo šolsko poslopje, bode tudi za ta slučaj varovana vsakega presenečenja in vsake zadrege, ker bi nova III. mestna deška petrazrednica tudi šišenske učence sprejela pod svojo streho.

4. In naposled bode mestni občini vendar enkrat že poskrbeti za tiste šolske otroke, ki še po dopolnjenem 14. letu hodijo v mestne ljudske šole ter v Ljubljani ustanoviti vsaj dve meščanski šoli, eno za dečke, drugo za deklice. Pri sestavljanju stavbnega programa za dekliško ljudsko šolo pri Sv. Jakobu se je ta okolščina vzela v poštev, a vpoštevati jo bode tudi pri zidanju nove III. mestne deške petrazrednice. Seveda bi bilo poprej obema poslancema deželnega stolnega mesta naročiti, da izposlujeta pri deželnem zboru premembo člena IX. zakona z dne 19. grudna leta 1874. drž. zak. šte. 37, po katerem imajo vse stroške za meščanske šole nositi šolski okraj, v tem zmislu, da bi se tudi meščanske šole prevzele na normalnošolski zaklad. Razlogi, s katerimi se je lani deželni zbor ognil temu vprašanju, so tako slabo podprti, da se dajo opravičiti samo z izgovorom, da je imel lani deželni zbor z uredbo učiteljskih plač preveč posla.

Z ozirom na to izvajanje se usoja podpisani poročevavec predlagati:

Slavni c. kr. mestni šolski svet skleni:

1. Nameravani prizidek pri I. mestni deški petrazrednici ni pri obstoječih šolskih razmerah v našem mestu niti primeren, niti praktičen.

2. Ustanovitev nove III. mestne deške petrazrednice za središče mesta in sezidanje posebnega novega šolskega poslopja je nujna potreba.
3. Sklepa pod 1. in 2. je takoj po mestnem magistratu prijaviti slavnemu občinskemu svetu v primerno uvaževanje.

V Ljubljani, dne 24. listopada 1898.

Fr. Levec, s. r.

c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Kulturne slike s Kranjskega.

Spisal Jos. Ciperle.

(Dalje.)

35. Kranjsko šolstvo od l. 1775. do najnovejše dobe.

Vselej, kedar se je v Avstriji kaj potrlo, moral je priti iz Nemškega zdravnik, da je zopet spravil v red potrto stvar. Šolstvo v Avstriji bilo je v prejšnjem stoletju na tako nizkem stališču, da je moral priti iz Nemčije mož, da je zopet podprl, namazal in olikal, da se je moglo zopet pokazati pred svetom. Avstrijski Nemci niso razpolagali takrat s takim veščakom, zato hajdi na Nemško po njega. In prišel je iz Nemčije mož, na kojega so ponosni še dandanes vsi Nemci: opat Felbiger.

Ta mož je reformiral v Avstriji šolstvo od 26. grudna 1747 do 31. prosinca 1778. Ne glede na to, da so v Avstriji prebivali Slovani, Ogrji in drugi nenemški narodi, odredil je kar kratko in malo, da se ima ves pouk po vseh šolah v Avstriji vršiti na podlagi nemškega jezika. Za Kranjce pač to ni bilo ravno nič novega, zakaj v tej kronovini je tekla tako od pamtiveka vsa modrost in učenost iz nemškega lijaka. Tekla bi bila še tudi dalje, ako bi se na Kranjskem ne bil našel mož, ki se je uprl temu početju.

Ta mož je naš slavni rojak Blaž Kumerdej z Bleda doma. Rodil se je l. 1738. in umrl 1805. On je sestavil tedanji cesarici Mariji Tereziji predlog, kako naj bi se poučevalo kmečko ljudstvo, da bi se izobrazilo v čitanju in pisanju slovenskega in nemškega jezika. L. 1775. uvela se je tudi na Kranjskem tako imenovana normalna šola, in obenem imenovana je bila tudi za Kranjsko zopet tako zvana šolska komisija, v kojoj je prišel tudi Blaž Kumerdej. On je pomagal Japeljnu poslovenjati sveto pismo, in sam je spisal „Primerjajočo slovnico“, v koji je primerjal slovensčino z drugimi slovanskimi jeziki. Delo bi bilo velikansko, toda preden je je završil, prehitela ga je smrt.

Hvala Bogu tudi, da Kumerdej ni bil osamljen v oni dobi. Podpiral ga je v njegovem delovanju Janez grof Edling, rodod iz Ajdovščine. Tudi ta mož ima zasluge za Kranjsko šolstvo, ki se v oni dobi ne morejo preceniti. Izdal je prestavo nemškega „Methodenbuch“-a in „Malega katehizma“, in leta 1778. obelodanil je še v nemškem in slovenskem jeziku: „Kaj se tirja od učiteljev na trivijalnih šolah.“

Po l. 1775. so jele kar rasti iz tal na Kranjskem nove šole. V Ljubljani, v Kranji, v Rudolfovem in Idriji so se ustanovile normalne šole, kojim je bil še dodan tečaj za izobrazbo učiteljskega naraščaja. Trivijalne šole zasnovale so se v Ljubljani v Trnovem in pri sv. Petru, v Loki, v

Tržiči, v Selcah, v Poljanah pri Loki, v Krašnji, v Žireh v Kranjski Gori, v Postojini, Vipavi, Senožečah, Loži Kočevji, Krškem, Kostanjevici, Lašičah, Loškem Potoku, na Krki, v Ratečah, Ribnici, Šmarji, Šmartnu, Št. Rupertu, Št. Vidu, Žužemberku, Trebnjem, Višnji Gori, Metliki in v Črnomlju.

Kar je pričela Marija Terezija glede šol, to so nadaljevali pridno njeni nasledniki. Med avstrijskimi pedagogi slovita posebno ob konci prejšnjega stoletja in v začetku sedanjega dva Kranjska rojaka: Anton in Jožef Špendou. Rodila sta se v Mošnjah na Gorenjskem, prvi 1739 in drugi 1757. Jožef Špendou je sestavil namreč znamenito delo: „Politische Verfassung der deutschen Schule“, ki je izšlo l. 1806. na Dunaji, ki je bilo merodajno za avstrijsko šolo do l. 1896., v kojem letu je bil sklenjen sedanji šolski zakon.

36. Kranjsko šolstvo v francoski dobi.

Kakor vemo že, je postala Kranjska dežela l. 1809. kos francoske provincije Ilirije. Francozi prevstrojili so upravo in šolo po svojem. Zabilježiti pa moramo, da ta prevstroja je bila le koristna našemu jeziku in naši narodnosti. Francozi so bili prvi, ki so uvažali našo govornico, oni so bili prvi, ki so dali slovenščini ono mesto, kojo ji je pripadalo vedno na Kranjskem, oni so bili prvi, ki so jo vpeljali v šolo.

Poglejmo to stvar malo natančneje. Šole pod Francozi so se delile: v tako imenovane centralne šole, ki so bile nekake akademije za medicino, kirurgijo, zemljerstvo in za pravnštvo, in v liceje ali gimnazije. Učni jezik v teh šolah je bil francoski in laški.

Razen tega je bilo tudi ukazano, da se mora ustanoviti v vsaki občini tudi ljudska šola. Učni jezik po teh zavodih je bil pa edino leslovenski. Ta ukaz razjaril je pa tako tedanjega ravnatelja normalne šole v Ljubljani, da je l. 1811. ostavil službo in Ljubljano, zakaj rekel je, „da pri tacih okoliščinah ne more več koristiti domovini.“ — Dobro je bilo to, a še boljše je bilo to, da so postavili Francozi na njegovo mesto prvaka slovenskih pesnikov, našega Valentina Vodnika.

Vodnik ni bil samo pesnik, on je bil tudi odličen šolnik. Za šole spisal je nastopne knjige:

1. Abeceda za prve šole, l. 1811.
2. Abeceda ali Azbuka za prve šole.
3. Krščanski nauk za ilirske dežele, vzeta iz katekizma za vse cerkve francoskega cesarstva, l. 1811.
4. Pismenost ali gramatika za prve šole, l. 1811. — Ta knjiga je posebno važna, zakaj s tem delom podal je Vodnik slovenskemu narodu prvo v slovenskem jeziku spisano slovensko slovnico. Čudno se bode dozdevalo to marsikomu, a vendar ni drugače. Saj vemo, da za nas Slovence ni veljelo do Napoleona nikdar ono pravilo: Otrok izobražuj se na polagi svojega materinega jezika. — Napoleon je šele spraval pri nas ta rek v porabo. Toda ko je on odšel, zgubilo je to pedagogično pravilo zopet svojo celo veljavo. Vodnikova pismenost se je rabila na malih šolah namreč samo toliko časa, dokler so bili Francozi v deželi.

5. Početki gramatike, to je pismenosti francoske, ki je bila namenjena latinskim šolam v Iliriji, in je izšla tudi l. 1811.

S temi deli pa ni koristil Vodnik samo šoli, ampak pripomogel je tudi jako mnogo, da se je okreplil naš mili, do tiste dobe povsod zanemarjeni slovenski jezik. Vodnik je bil oče umetne slovenske pesni, oče slovenskega časnikarstva, oče pismenosti slovenske. Zraven tega je pa on še oče veličastne ideje, da smo Slovenci potomci starodavnih Ilircev:

„Od nekedaj tukaj
Stanuje moj rod;
Če ve kdo za druž'ga
Naj reče od kod.“

Po odhodu Francozov začelo se je pa zopet nemško-vati po naših šolah. — Na kakem stališču je pa šolstvo Kranjsko dandanes, o tem bom govoril v naslednjih poglavjih. Žalibog, da je tako: Kranjski Slovenci bi bili vredni boljšega šolstva.

(Dalje prih.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (Odgovor „Soči“ in njenemu zavezniku.) Gospod Andrej Gabršček je dobil v svojem rovanju proti učiteljstvu zaveznika — na Kranjskem. „Burjica“ je huda, ker ne mara učiteljstvo drveti za njo črez drn in strn; zato se rada maščuje nad vsakterim, kdor ne pleše tako, kakor ona piska. Z veseljem sprejme v svoj zavednem učiteljstvu nasprotni tabor vsakega „zabavljaca“, ki ji pomaga izpodkopavati ugled in veljavo samostojno mislečih ljudskih učiteljev.

V vsakem stanu je nekaj izdajavcev, ki ne morejo drugače, da delajo zgago in zdrabo, kjerkoli in kadarkoli morejo. Tak izdajavec je razprostrl v 18. številu „Soče“ svoje umazane prste po našem listu ter vrgel kamen na urednika našemu listu. Nabrskal je ta „tovariš“ proti našemu listu in uredniku cel kup obrekovanj, žaljenj in psovok, katerih vsaka je pravi „izbruh slepih strasti in nevednosti“; ves dopis je pa pristna slika dopisnikove nizke duše in njegovega podlega značaja. „Kakor pišeš, tak si!“

„Soči“ naš list, seveda, ne ugaja; zato pravi, da je „Popotnik“ „mnogo boljši od „Učit. Tov.“ Sodba pojedina v takem slučaju ni merodajna, posebno če ga nadvladnje strast. Tu gre sodba naročnikom-plačnikom in sotrudnikom, ki dajo listu podporo, ki mu torej zagotavljajo življenski obstanek. In prav tu stoji naš list na dobrih nogah; dokaz, da vendar ni tako slabo urejevan, kakor trdi „Soča“, da torej ugaja naročnikom in ga ne urejajo nespretni, mlade moči!

Naš urednik ima kot tak že mnogo priznalnih pisem in tudi občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva“ mu je opetovano izrekel za njegov trud zahvalo, priznanje in zaupnico. Ko je bil pri X. glavni skupščini naše „Zaveze“ imenovan naš urednik soglasno njenim častnim členom, so se poudarjale tudi njegove zasluge, ki si jih je pridobil kot urednik „Učit. Tovariša“! In kaj poreče g. Gabršček in njegov oproda na sklep „Učiteljskega društva za goriški okraj“, katero je na svojem občnem zboru dne 2. t. m. obsojalo pisavo „Soče“, „Učiteljskemu Tovarišu“ pa izreklo zahvalo!

„Soči“ in njenemu „korajžnemu petelinčku“, ki vpije in zabavlja za plotom, tudi ni po volji, da ponatiskujemo učiteljstvo zadevajoče članke, dopise in notice iz „Slovenskega Naroda“. Seveda, g. Gabrščku bi bilo gotovo ljubše, ko bi zajemali vire iz vrtoglave „Soče“ in potem bi ponosno bil na psi, češ, poglejte, koliko ugleda in veljave uživa „Soča“ med učiteljstvom! Povemo pa lastniku „Soče“ takoj, zakaj smo se zatekali v „Slov. Narod“. Da je ta list novi šoli vedno prijazen in naklonjen, tega nam niti omenjati ni treba in zato bi bili nehvaležni in nespametni, če bi se ogibali takega lista. Storili smo pa to tudi iz naslednjih nagibov:

Nekateri naši dopisniki so pošiljali nekaj časa enake članke in dopise nam in „Slov. Narodu“. Da bi dotični naši vrli sotrudniki ne izgubljali po nepotrebem času, smo jim svetovali, da naj take članke in vesti, ki se tičejo učiteljskega gmotnega vprašanja in ugleda, pošiljajo kar naravnost „Slov. Narodu“ in od tu jih potem posnamemo mi. Svetovali smo pa to tudi zaradi tega, da pridejo take stvari tudi med preprosti narod in v druge kroge, katerim ne pride v roke naš list. Vsak tak članek, dopis ali notica ima tudi več veljave, če se bere v tako uglednem dnevniku kakor je „Slovenski Narod“, ki ga čitajo in se ozirajo nanj tudi najvišji krogi. Da pa naš kot strokovni list potem ponatisne take članke, jih s tem le bolj podpre ter jim daje trajnejšo veljavo in moč.

Da taka politika ugaja učiteljstvu, je najboljši dokaz, ker ima „Slovenski Narod“ vedno več šolskih in učiteljskih vesti, dopisov in člankov. Sicer ga pa ni lista, da bi bil popolnoma izviren, in tudi „Soča“ se kaj rada poslužuje „škarij“. Da bi pa urednik strokovnega lista, ki mora poleg tega trudapolnega dela opravljati tudi zelo vestno svojo učiteljsko službo, pisal vedno sam izvirne članke, to je pa vendar nekoliko prevelika zahteva. „Sočin“ zaveznik naj prime najprej samega sebe za nos, naj pomisli, koliko je dolžan na naročnini našemu listu in koliko „Popotniku“; vpraša naj se, če je že kaj žrtvoval za učiteljske ustanove, za konvikt in sploh za učiteljsko organizacijo. Namesto da ruje in zabavlja proti lastnemu stanu v učiteljstvu nasprotnem listu, naj rajši v tem oziru stori svojo stanovsko dolžnost in prime za pero ter piše izvirne članke za naša strokovna lista! Hic Rhodus, hic salta!

„Soča“ bi tudi rada, kakor je videti iz tega podlega dopisa, da bi se „razkoračevali proti duhovščini in vladi“ — tudi kadar nimamo povoda. Naš program je pa: braniti se proti vsakemu nasprotniku šolstva in učiteljstva, izzivati boj in po nepotrebem napadati pa nikogar.

Tega programa smo se držali vedno in temu programu ostanemo tudi zvesti.

Kadar bomo čutili, da preti nevarnost novi šoli, za katero se bojujemo, in pa novodobnemu, svobodomiselnemu učiteljstvu, bo naš list gotovo med prvimi, ki bo povzdignil svoj glas v varstvo šole in učiteljstva. Če nam je pa mogoče živeti v miru, nam je mir vedno ljubši, nego izzivanje in boj!

Na besede, ki se tičejo sumničenja glede neke boljše službe — na te nizkotne, nesramne in podle besede — izrekamo „Soči“ in njenemu zavezniku svoje pomilovanje. Le style c' est hommel! — Kakor pišeš, tak si!

Med slovenskimi novinarji nimamo nikogar več, ki bi pisal in sprejemal v svoje predale take podle in neosnovane dopise kakor g. A. Gabršček; zatorej, slovenski učitelji, na stražo, zakaj: „Hic niger est; hunc tu, Romane, caveto!“

S Tolminskega. Ker bi bilo res škoda, da bi se pozgubile ljubeznivosti, katere je nakopičila „Soča“ v svojih številkah in da bodo vedeli tudi naši kranjski gg. tovariši, kakšne podpornike imamo v svojem časopisju, sem zbral tukaj šopek dehtečih cvetk; šopek sicer ni popoln, a vendar kaže „Sočo“, kakoršna je. Poslušajte:

„Iz učiteljskih krogov brez konca in kraja.“ — „Nekateri dopisniki menijo, da dosežejo svoj namen z nekakimi grožnjami, s pikanjem in zbadanjem, z nekakim zelo oblastnim govorjenjem o tistih krogih, ki imajo platno in škarje v rokah.“ — „... ko se poslužujejo naravnost iz trte izvitih razlogov in utemeljevanj, ki so večinoma smešna.“

„Ali mar menijo ti zabavljači, da poslanci sploh nimajo drugega posla, nego le z vprašanjem o učiteljskih plačah? Ali hočete pognati na boben zemljišča in hiše vseh naših posestnikov?!“

Nadalje pravi, da že navadnim čitateljem presedajo lamentacije o našem vprašanju... „A prav v tem času bijejo „alarme“ nekateri učitelji, kakor da res že umirajo

za lakoto. Gospoda, še nikdo ni umrl za njo v teku dolgih let.“ (!) — „Čas bi že bil, da bi gg. učitelji začeli trezeneje delati in manj ropotati po časopisih.“

„Dopisniki iz učiteljskih krogov so sami ustvarili tak položaj; suvali so na desno in levo in izzvajali odpor.“ — „Ali niso te besede izbruh slepe strasti ali velikanske nevednosti?“ — „Čudno je, da je med učitelji kratkovidnežev, ki ne umejo dosedanjega stališča naših poslancev!“ — „Vsi (?) goriški Slovenci so nas prav umeli, seveda jih je med učitelji samimi tudi nekaj, ki nočejo nas umeti (aha!), ki hočejo z glavo skozi zid.“

„Oni (učitelji) udrihajo na levo in desno, zavijajo resnico, da je že škandal, ter mečejo s podlimi insinuvacijami okoli sebe.“ — „Ne ve nič, govori in napada pa vendar in to o takih možeh, kakoršni so vsi slovenski poslanci.“ — „Dolženja tega dopisnika-učitelja proti „Ed.“ in „S.“ so podlosti prve vrste.“ — „Saj niti sami ne veste, kaj hočete.“ — „Nesrečno divjanje iz učiteljskih krogov je doseglo gorostasen vrhunec. Psovki, zavijanji in laži niti ne omenjamo.“ itd. — „Tako more pisati le prodana, podla duša brez iskre narodne časti.“

Naj zadostujejo te cvetke! Vi pa, gg. kranjski tovariši, primerjajte pisavo vaših listov, ko je šlo za izboljšanje učiteljskih plač, s pisarjenjem „Soče“.

Z Goriškega. („Soči“ . . .) Gosp. urednik, živ krst ne verjame, da bi kranjska mati mogla roditi tako podlo dušo, ki bi zamogla v svoji nesramnosti roditi dopis v „Soči“ z dne 2. t. m. Rdečica srama obliva vsakega učitelja ob misli, da bi kranjsko učiteljstvo zamoglo imeti v svoji sredi Efijalta, ki bi bil zmožen pisati dopis, katerega je mogla objaviti le — „Soča“ — stara klepetulja! Gospod urednik! Mi, ki poznamo umazane razmere, smo več kot prepričani, da ni došel dopis s Kranjske, ampak da se je spočel v grešni duši urednika „Soče“; ne, kranjsko učiteljstvo nima takega Efijalta, pač pa ga je imelo naše goriško — v osebi bivšega — žal da — učitelja Gabrščka! Vedi, da pride dan plačila tudi zate!

Na vse poštene in nepoštene načine je hotel bivši učitelj zamašiti učiteljstvu usta, da ne bi moglo zahtevati pošteno zasluženega plačila. V imenu „Sloge“ je pisaril raznim listom, da ne bi sprejemali dopisov iz naših peres. Hvala Bogu, da se je našel še na Slovenskem pošten list, ki je ostal nam naklonjen ter objavil zlobne naklepe. Naravno je torej, da se je učiteljstvo oklenilo vrlega „Slovenskega Naroda“ ter mu pošiljalo svoje dopise, katere je dan za dnevom priobčeval. Od začetka so se enaki dopisi in članki pošiljali tudi in celo poprej našemu „Učiteljskemu Tovarišu“. Ko pa smo opazili, da je vrli naš list celo manj važne dopise o naših zadevah iz drugih listov, posebno iz „Slovenskega Naroda“, priobčeval, smo opustili prepisovanje, ampak smo s hvaležnim srcem se obrnili do velespoštovanega g. urednika, da naj blagovoli postopati tako kakor je. No, zdaj pa je prišlo plačilo — od bivšega učitelja! Poznamo gospoda urednika vrlega „Učiteljskega Tovariša“ ter vemo, da je pisava stare „Soče“ prenzka, da bi ga mogla zadeti; vemo, da je prepošten značaj, da bi se pustil zvoditi od Gabrščka!

Ob istem času, ko je zadnjo soboto zagledala stara grešnica luč sveta v slovensko-„židovski“ tiskarnici A. Gabrščka, je zborovalo „učiteljsko društvo za goriški okraj“ v Gorici na kmet. šoli. V istem času je sklepalo učiteljstvo soglasno izjave proti sramotni pisavi Gabrščkove „Soče“ in proti nesramnim pismom iz Gabrščkove roke pod firmo „Sloge“, ravno v istem času pa so se sklepale soglasno srčne zahvale in priznanja v prvi vrsti napadanim listoma „Slovenski Narod“ in „Učiteljski Tovariš“! To je Gabršček slutil in zato je poslal v svet izbruh zadnje „Soče“. Največja nesreča, ki je zamogla zadeti kdaj goriško učiteljstvo, je bila in ostane pač ta, da je prišel iz njegove srede — Gabršček. Da bi ga bila burja vzela prej, ko je postal učitelj! —

Trpeče, zaničevano, preganjano učiteljstvo na Goriškem prosi tem potem oba lista „Slovenski Narod“ in „Učiteljski Tovariš“, naj vztrajata na poti, po katerem vo-

dita boj za naš obstanek. Ker nimamo ne časa ne sredstev, da bi na oba lista istočasno pošljali svojih dopisov in zagovorov, prosim lepo, da bi lista tudi v prihodnje složno in tako postopala kakor doslej. Prosim lepo, da bi tudi ta dopis, ki ga pišemo s srčno krvjo, prinesla oba.

Učitelj.

Iz Ribnice. († Josip Raktelj.) Dne 8. svečna je prenehala biti srce moža, kateri je trud 47 letnega delovanja posvetil izomiki naroda. Zatisnil je na veke svoje trudne oči vpokojeni nadučitelj Josip Raktelj, imejitelj zlatega križca za zasluge ter častni občan ribniški, spolniviši 74 let.

Pisati nekrolog učitelju-trpinu ni nevhvaležno delo. Saj je vendar vsaka stopinja, vsaka beseda pokojnikova storjena, izgovorjena v prid občanov in nikakor ne v lastno korist. Ali pokojnega prva plača 150 gld. ne podpira dovolj krepko moje trditve? Težje je obladati prepotrebno objektivnost; a radi te ne pridem v zadrego, zakaj tu podajam životopis iz peresa blagega pokojnika samega.

Rojen sem na Toplicah pri Novem Mestu dne 22. prosinca 1825, kjer so moj rajni oče Blaže Raktelj službovali kot ljudski učitelj in orglavci okoli 6 let.

Od tam so bili prestavljeni po prečast. škofijstvu v Stari trg pri Ložu s svojo pet glav broječo družino. Ložka fara je bila takrat dekanija in rajni gosp. Karol Žerovic dekan in šolski predstojnik.

Ko sem dovršil 7. leto, sem začel hoditi v šolo k svojemu očetu; poleg tega sem pomagal mežnariti, ker so bili takrat vsi ljudski učitelji tudi cerkovniki in orglavci.

Iz Loža so bili moj rajni oče iz službenih ovirov na povelje preč. konsistorija prestavljeni v Moravče, menjaje v službi s tamošnjim učiteljem Praunseisom. Preseliti smo se morali v pozni jeseni v (moravško) faro, kjer je pastiroval strogi pa vneti šolski predstojnik dekan gospod Luka Jeras. Tam sem se šolal in ministriral menda 4 leta.

Ko je bil ložki učitelj Praunseis umrl (na koleri), so si vrli tamošnji možaki veliko prizadjali, da so dobili svojega Blaža Raktelja nazaj v Lož — in tukaj so služili potem kot nadučitelj in organist do svoje smrti (l. 1869.). V Ložu sem svojega očeta kot 12letni deček često nadomestoval na koru, posebno rad sem hodil ob nedeljah in praznikih na Križno goro orglat in pet s svojo sestro Cecilijo.

Star kakih 13 let sem šel leta 1838. v III. (sedaj IV. razred) v Ljubljano in potem sem obiskoval še IV. razred — tedanjo realko, in kot 16- in 17letni mladenič l. 1842. in 1843. obiskoval pripravnico pod Jan. N. Slakarjem.

Jeseni leta 1843. sem dobil javno službo učitelja in orglavca na Toplicah pri Rudolfovem ter tam preživel veselo svoja mladeniška leta.

L. 1846. meseca kimovca sem napravil konsist. prekušnjo v Ljubljani pri dežel. šol. nadzorniku kanoniku Jan. Novaku. Predkušnjo sem napravil pri preč. g. proštu Albrehtu v Novem Mestu prav dobro.

L. 1848. me je preč. konzistorij imenoval učiteljem na takratni dvorazredni šoli v Ribnici; tu je služboval kot pomožni učitelj moj predragi prijatelj in tovariš gospod Janez Klinc po odhodu Ign. Böhma.

L. 1856. sem postal nadučitelj 3razredne ljudske šole v Ribnici. L. 1874. sem bil imenovan voditeljem osnovane štirirazrednice. Dne 25. vel. travna 1869 me je nj. ekscelenca g. ministr za nauk in bogočastje dekretiral začasno c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom za črnomeljski okraj, katero službo sem do 11. listopada 1870 opravljal.

Leta 1871. so me v konferenciji moji dragi tovariši izvolili za svojega zastopnika v c. kr. okrajni šolski svet, kojoj čast sem užival do 20. kimovca 1885.

Leta 1877. je postal moj starejši sin Dominik orglarski pomočnik pri slavnostnem orglarskem mojstru gospodu Goršiču v Ljubljani.

Od leta 1878., ko je bila v Ribnici dvorazredna dekliska šola ustanovljena, sem bil voditelj tudi tej šoli.

L. 1883. sem prejel tretjo, in l. 1888. četrto kvinvenijo.

L. 1880. me je c. kr. deželni šolski svet imenoval stalnim nadučiteljem.

Dne 25. grudna 1886 me je izvolila slavna občina v Ribnici svojim častnim členom ter mi podelila krasno diplomo.

Dne 3. sušca 1884 mi je umrl sin Eduard, učitelj na Robu pri Lašičah. R. I. P.

Dne 27. mal. travna 1886 je postala moja predraga hčerka Barica usmiljena sestra v ljubljanski bolnici.

L. 1883. je bil nastavljen moj sin Janez kot učitelj v Ribnici.

Dne 1. prosinca 1891 mi je bila plača zboljšana na 700 gld.

Dne 11. vel. srpana 1891 sem doživel veliko veselje: Mlajši sin Leopold, bogoslovec tretjega leta, je pel novo sv. mašo pri čast. gg. Uršulinkah v Ljubljani in ravno tisto dopoldne je bila njegova sestra, moja preljuba hčerka Cilika (kandidatinja) preoblečena v nuno ter prejel ime: Bernardka, Marija Jožefa. — Nepozabljiv, prekrasen dan! H. B.!

Celi čas svojega službovanja v Ribnici sem imel 33 kolegov učiteljev in 9 učiteljic.

Koliko mojih pridnejših šolskih otrok je postalo pozneje doktorjev, uradnikov, duhovnikov, učiteljev in učiteljic ter premožnih kmetovavcev in obrtnikov, Vam zdaj še ne morem povedati. — Sploh opazujem v svojih 43 letih tukajšnjega službovanja lep napredek in blagostanje, kar mi dela veselo upanje, da sem tudi jaz k temu nekaj pripomogel. — Opazujem pa tudi, da so moji bivši učenci in učenke, kakor sploh Ribničanje, pošteni, pobožni ljudje, ter se nadejam, da se bodo tudi v molitvi spominjali svojega starega učenika Raktelja. Bog daj, da bi bili vsi srečni in se enkrat veselo sešli gori v sv. nebesih!

Na moje prošnjo z dne 25. vel. srpana 1891 za umirovljenje mi je visoki c. kr. deželni šolski svet nakazal 960 gld. pokojnine in slavni c. kr. okrajni šolski svet izrekel svoje popolno priznanje. Hvala Bogu!

J. Raktelj, l. r.

Dostaviti mi je le, da je bil pokojnik po krepkem a pravičnem prizadevanju tedanjega nadzornika g. Komljanca odlikovan z zlatim križcem za zasluge. Odlikovanje se je hotelo nakloniti vrlemu možu ob njegovem vpokojenju, a došlo je nad pol leta pozneje. Umrl je bil dvakrat oženjen; iz prvega zakona mu je bilo četvero, iz drugega pa desetero otrok. Od preživelih 7 otrok so vsi jako dobro preskrbljeni, tedaj edina tolažba, katero je užival na postelji trpljenja in bolečin skozi tri leta. Sušca meseca je bilo 1896. l., ko je došlega z izprehoda zadela kap in ga položila v posteljo, iz katere ni vstal več. Vse ga je pomilovalo, vse čuvstvovalo ž njim, ki je odgojil vso faro in bil učitelj dedom, staršem in otrokom. O njegovi priljubljenosti izpričuje veličasten pogreb 10. svečna, katerega se je udeležila vsa šolska mladina, vsa fara — občinski odbor. bližnja duhovščina, poslanec Pakiž, 19 učiteljev in učiteljic, skratka — vsak, kdor je poznal pokojnika. Domači pevci so zapeli pred hišo žalosti in na pokopališču „Blagor mu“ in „Jamica tiha“, učiteljstvo pa v cerkvi jako ginljivo in sočutno: „Nad zvezdami.“ N. v m. p.!

Vestnik.

Učiteljski konvikt: Vrhniška posojilnica
10-21 gld.
Jakob Dimnik,
blagajnik.

Osobna vest. Ravnatelj na ženskem učiteljskem v Gorici, g. Frančišek Hafner, je dobil povodom svojega upokojenja naslov šolskega svetnika.

Učiteljske premembe na Kranjskem. Začasna učiteljica gđc. Pavla Zirer z Bučke in zač. učitelj g. Fr. Germ s Kopajna sta stalno nastavljena. G. Avgust Arselin iz Ljubnega pride v Prečno in gospod Engelbert Kavčič iz Semiča na Ig.

Leopolda Filipa ustanove à 44 gld. 90 kr. so za dobo treh let dobili učitelji na Planini, v Budanjah, v Št. Lenartu, pri sv. Trojici, v Preloki in v Dolih.

Učiteljski večer „Slovenskega učiteljskega društva“, pri katerem bo okrajni šolski nadzornik gosp. profesor Fr. Levec nadaljeval svoje „Popotno poročilo“, bo v sredo, dne 22. t. m. ob 8. uri zvečer v Narodnem domu. Gosti dobrodošli!

Učiteljske premembe na Štajarskem. Premeščena sta službenim potom (!?) gg. učitelja Jožef Brinar iz Vojnika v Rajhenburg, a A. Eksl iz Rajhenburga v Vojnik. Proti zadnjemu se je svojedobno brez vsake krivde ruvalo, dokler niso okoliščine izsilile njegovo premeščenje; vprašamo pa, kako pride g. Brinar do tega, da ga kar službena megla odnese iz priljubljenega kraja, kjer je kot priznan pedagog tem uspešneje deloval, ker so mu bile povsem znane krajevne razmere.

Predsedništvo „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ je od 15. svečna dalje v Ljubljani, Rimska cesta št. 7. in ne več v Št. Jurju pri Kranju.

Na c. kr. učiteljišču v Ljubljani sta razpisani dve službi vadniških učiteljev. Prošnje, naslovljene na naučno ministrstvo, je vlagati do 10. malega travna pri c. kr. deželnem šolskem svetu kranjskem.

Učitelji in konsumna društva. Poroča se nam, da se utikajo nekateri učitelji na deželi v konsumna društva. Dotičniki so zelo kratkovidni, da ne sprevidijo, kam merijo ta društva. Moke za učiteljski kruh ne prodajajo v teh konsumnih društvih, in kdor jih podpira kakorkoli že, je podoben onemu, ki je sekal tisto vejo, na kateri je stal. Podpirajmo trgovce in obrtnike; ti so učiteljski prijatelji, ne pa gospodarji konsumnih društev. Torej pozor!

Govekarjev spomenik: Slav. čitalnica v Šiški 5 gld.

Deželni zbori slovenskih pokrajin začno zborovati dne 14. t. m.

Gospod župan Hribar, kot predsednik c. kr. mestnega šolskega sveta, je obiskal mestno nemško deško ljudsko šolo, dekliško šolo v Lichtenthurnovem zavodu, in šolo pri Ursulinkah.

Za zvišanje učiteljskih plač v XI., X. in IX. činovni red sta poslala prošnje na visoki deželni zbor krajna šolska sveta Zusen in Slivnica v šmarijskem okraju.

Učiteljsko društvo za goriški okraj je zborovalo dne 2. t. m. v Gorici. Občni zbor je soglasno sprejel točke, v katerih so izražena načela in poti, po katerih ima učiteljstvo hoditi, da doseže svoj namen. — Sprejela se je tudi soglasno izjava, s katera se obsoja pisava „Soče“ in postopanje „Sloge“ radi znanih pisem; izrekla pa se je zahvala „Slovenskemu Narodu“ in „Učiteljskemu Tovaršu“.

Iz Dolenjevasi pri Ribnici se nam piše: Cesar je na prošnjo občinskega sveta dovolil, da se imenuje tri-razredna ljudska šola v Dolenjevasi pri Ribnici, ki se je zidala v jubilejskem letu, ljudska šola Franca Jožefa I. — Tako odlikovanje je dobila tudi ljudska šola v Št. Jerneju na Dolenjskem.

Vadniška učitelja v Ljubljani, gg. Ivan Eppich in Franc Gerkmann, stopita v pokoj.

Angleško šolstvo. Parlament je s 317 proti 59 glasom odločil, da morajo odslej otroci obiskovati šolo do izvršenega dvanajstega leta. Doslej so jo smeli zapustiti eno leto prej.

† **Prof. dr. Hannak.** Ravnatelj pedagogija in dekliške gimnazije na Dunaju, dr. Hannak, je dne 28. m. m. umrl.

Regulacija učiteljskih plač na Štajarskem. Deželni odbor je že formuliral svoje predloge, kako naj se regulirajo plače. Toda naj nihče ne misli, da se je kaj oziral na učiteljske zahteve. Povsem pravični sestav po personalnih razredih se perhorescira in hoče se obdržati sestav krajevnih razredov s sedanjimi postavki 600, 700 in 800 gld. (Gradeo 900 gld.) Za pboljšek se predlaga: a) 100 gld.

aktivitetne doklade (ki se pa ne všteva v pokojnino) za definitivno nameščeno učit. osebje; b) starostne doklade (kvinkvencije) po 100 gld. (sedanje doklade te vrste so v tem smislu zvišati z onim dnevom, ko dobi zakon veljavo). c) enorazredničarjem se pripozna opravn. doklada 50 gld., voditeljem večrazrednic pa za vsak daljnji razred 25 gld. več, toda skupno opravn. doklada ne sme presežati 200 gld. Ravnatelj meščanskih šol dobi 250 gld. funkcijske doklade. Starostne in funkcijske doklade se vštevajo v pokojnino, aktivitetna doklada pa ne. d) Definitivno nameščenim učiteljem na meščanskih šolah se pripozna za 200 gld. viša plača kakor ljudskim učiteljem v istem kraju. e) Učne osebe, ki so dosegle sicer že izpričevalo učne usposobljenosti, a nimajo definitivnega mesta, dobe kot prov. učitelji(ce) 600 gld., one, ki imajo le izpričevalo zrelosti, pa kot prov. učitelji(ce) 420 gld. nagrade. Pomožni učitelji brez vsakega izpričevala (!) dobe 360 gld. nagrade. f) Mesta podučiteljev(ic) se opusté.

Za zvišanje učiteljskih plač sta poslala krajni šolski svet in občinski zastop v Trbovljah prošnjo štaj. deželnemu odboru. V teh peticijah se izraža nujnost, naj se regulacija učiteljskih plač takoj vzame v razpravo, naj se odpravi krajevni zistem plačilnih razredov ter se uvede osebni zistem. Prihodnje učiteljske plače naj se uredijo tako, da jim bodo podlaga 11., 10. in 9. činovni red državnih uradnikov. — Take prošnje sklepajo in odpošiljajo okrajni in občinski zastopi Srednjega in Gornjega Štajarja že par mesecev sem, na Slovenskem Štajarskem je menda trboveljska občina prva z enako prošnjo.

Iz savske doline. Za letošnje zborovanje „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ bi bile Brežice prav pripravne: leže ob železnici blizu Zagreba, da slovenski učitelji pri ti priliki lahko obišejo hrvaško prestolnico, imajo veliko dobrih gostilnic, dovolj stanovanj za prenočišča in — kar je največ vredno — krasen, jako prostoren „Narodni dom“ in v njem veliko ljubeznivih in postrežljivih slovenskih rodoljubov.

Slovenski obrtni zavodi. Ravnokar priobčena uradna statistika o avstrijskih obrtnih šolah za leti 1897/9 ima o obrtnih zavodih v slovenskih deželah naslednje zanimive podatke: Izmed treh, v Avstriji običajnih kategorij obrtnih šol (državne obrtne šole, strokovne šole in rokodelske šole) imamo po Slovenskem samo strokovne šole in sicer: Čipkarske šole v Bolcu (37 učenk), v Čepovanu (51 učenk), v Dolenji Oslici (63 učenk), v Idriji (30 učenk) in v Ljubljani (73 učenk); Ljubljanske zavod ima med vsemi enakimi šolami v Avstriji največ učenk. Šole za lesni in kamnoseški obrt v Kočevju (20 učencev) in v Ljubljani (82 učencev) na Žagi (8 učencev). Šole za puškarski obrt v Borovljah (27 učencev). Izmed 30 šol za lesni obrt ima samo ena (Zakopana) več učencev nego Ljubljanska; ker pa ima dotični zavod več oddelkov in pripravljalne tečaje, katerih v Ljubljani ni, se lahko reče, da ima Ljubljanska strokovna šola za lesni obrt relativno največ učencev v Avstriji. Pač lep dokaz za probujenost in nadarjenost našega naroda!

„Podpornemu društvu za slovenske visokošolce na Dunaju“ so darovali poslednji čas sledeči p. n. gospodje:

Prem. knez in škof lavantinski dr. Mih. Napotnik (ustanovnik in društveni častni člen), kakor vsako leto tudi letos 20 kron, v. č. g. Anton pl. Sušič, c. in kr. polkovnik v Celju 30 kron, sl. posojilnica v Ormužu 30 kron, Anton pl. Globočnik-Sorodolski, c. kr. vladni svetnik v p. na Dunaju 20 Kr., sl. hranilnica v Vipavi 20 Kr., g. Drag. Luteršek, c. kr. voj. uradnik v Zloczowu (v Galiciji) 23 Kr., g. N. Polak v Tržiču, 20 Kr., g. dr. Vladimir Globočnik pl. Sorodolski, c. kr. sekc. svetnik v finančnem ministrstvu na Dunaju 12 Kr. — Po deset kron so darovali gospodje: Alojzij Kremžar, mag. svetnik na Dunaju, dr. Klem. Seshun, dvorni in sodni svetnik na Dunaju, Anton A. Knafelc, uradnik drž. železnice v Beljaku (zbirka), dr. Alojzij Homan, dvorni in sodni svetnik na Dunaju, Jos. Stritar, c. kr. prof. na Dunaju, Jak. Bratkovič c. kr. prof. na Dunaju, dr. Ivan Rudolf, odvetnik itd. v Konjicah, Ivan Murnik, c. kr. svet-

nik itd. v Ljubljani, Franc Tomšič, nadinženir v Blatni na Češkem, Anton Svetina, c. kr. notar v Pliberku. — Dalje so darovali: V. č. g. Ivan Plevanec, župnik v Soteski 6 Kr., Štefan Klun, posestnik in gostilničar v Ljubljani 6 Kr., Božidar Štifter, carski ruski prof. v Kalugi 5 Kr., Fr. Svetič, odgojitelj na Dunaju 4 Kr., — Po dve kroni so darovali: V. č. g. Leop. Vozlič, kaplan v Radgoni, Karol Pleško, c. kr. dež. sod. svetnik v Ljubljani, Egidij Fux, c. kr. poštar v Ljubnem, J. Mladič, c. kr. sod. pristav v Postojni, v. č. g. Eržen, župnik v Selcah pri Škofji Loki, Franc Berlec v Novem Mestu, dr. Andrej Kuhar, not. kandidat v Ljubljani.

Vsem blagim darovavcem bodi najiskrenejša hvala! Ker je to društvo v tekočem šolskem letu podpiralo že 64 ubogih dijakov na dunajskih visokih šolah ter je v ta namen v 4 mesecih razdelilo 1293 kron in ker je letos beda slov. dijakov na Dunaju posebno velika, prosi odbor vse slov. rodoljube najiskreneje, da blagovole pošljati darov za to prepotrebno društvo v. č. g. Franc Jančarju, pap. čast. komorniku itd. na Dunaju, I. Singerstrasse 7.

Ženska — a možka beseda. Pišejo nam: „Slovenka“ piše v svoji 25. številki: „No, hvala Bogu, vsled cesarjevega jubileja smo dobili Slovenci letos celo literaturo o našem cesarju in njegovi vladi. Sedaj se nam ne bode moglo več očitati, da naše slovstvo sestoji iz samih katekizmov in molitvenikov; vsakemu takemu klevetniku lahko pokažemo še slovstvo v letošnjem jubileju. Menim, da je enih in drugih knjig več nego dovolj, saj je naša Slovenija kar preplavljena s temi knjigami. In potem naj ne vzkipi naše ljudstvo, ko se kdo dotakne cesarske hiše, ko se naši pisatelji, učitelji in duhovniki tako ogrevajo in navdušujejo zanjo!“

Do tega vzklika so privedli našo „Slovenko“ gotovo zadnji izgredi, radi katerih zdihuje toliko naših ljudi po ječah, ker so dali zavesti do kaznivih dejanj v svojem poznanem lojalnem navdušenju.

Časopis „Der Süden“, glasilo izobraževalne politične in gospodarske koristi hrvaškega in slovenskega naroda, priporočamo kot najboljši časopis za oglese razne vrste, ker je razširjen v najboljših in imovitejših krogih med Hrvati in Slovenci in tudi drugod. Cena oglasov (inserteratom) je zelo nizka. Časopis se daje na ogled zastojnj. Upravništvo je na Dunaju, I. Plankengasse 4.

Št. 166

o. š. s.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Na trirazredni ljudski šoli v Semiču je razpisana služba učitelja s postavno plačo v stalno ali za časno podelitev.

Prošnje vlagati je do 31. sušca t. l. pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Črnomlju.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju dne 6. sušca 1899.

Gospodarski program.

Naslednje tvrdke darujejo od iztržka, oziroma dobička, ki jim ga dá zaslužiti učiteljstvo, dogovorjene odstotke v prid učiteljskemu konviktu. Vsakdo (vsaktera) pa blagovoli zahtevati, da se vsaka vsota, ki jo odjemavec izplača, zabeleži v prid konviktu.

1. **Jos. Petrič** — zaloga raznovrstnih šolskih zvezkov, peres z napisom: „Učiteljski konvikt“ in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 6.
2. **Knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg** v Ljubljani, Kongresni trg.
3. **Miličeva tiskarna** — zaloga uradnih spisov i. t. d. — v Ljubljani, Stari trg.

4. **Národna tiskarna** v Ljubljani, Kongresni trg.
5. **Šeberjeva tiskarna** v Postojni, zaloga uradnih spisov itd.
6. **Gričar & Mejač**, trgovina z narejenimi oblekami za dame in gospode v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
7. **Fran Ksav. Souvan**, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani, Mestni trg.
8. **Fran Kraigher**, krojaški mojster v Ljubljani, Kongresni trg.
9. **Anton Krejči**, zaloga moških in ženskih klobukov v Wolfvovih ulicah v Ljubljani.
10. **J. Soklič**, trgovina s klobuki v Ljubljani, Pod trančo.
11. **Kavčič & Lilleg** — „Pri zlatorogu“ — trgovina s specerijskim blagom v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
12. **Jeglič & Leskovic**, trgovina s specerijskim blagom na Jurčičevem trgu v Ljubljani.
13. **F. P. Vidic & Comp.** Tovarna lončenih peči in glinastih izdelkov, opekarna, zaloga stavbinskega blaga v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
14. **Filip Fajdiga**, mizar in trgovina s pohištvom v Prešernovih ulicah št. 50 (nasproti novi pošti) v Ljubljani.

Banka „Slavija“ v Pragi — glavno zastopstvo za slovenske dežele v Ljubljani — vzajemno zavarovalno društvo, daje od učiteljskih zavarovanj provizijo „Zavezi slovenskih učiteljskih društev.“

Zavedno učiteljstvo prosimo, da po geslu „Svoji k svojim!“ podpira v prvi vrsti te tvrdke.

Na zahtevanje se pošlja brezplačno
ilustrovani cenik
za navadne in c. kr. izključljivo privilegovane
harmonije in didaktofone.
V obila naročila se priporoča tvrdka:
Jos. Lenarčič & Comp.
na Vrhniki pri Ljubljani.

V založništvu podpisane tiskarne so izišle in se dobivajo po 30 kr. knjiga:

Pripovedke iz avstrijske zgodovine
Nabral in priredil
Jakob Dimnik učitelj v Ljubljani.
Tiskarna R. Milic.

Slovensko učiteljsko društvo * je izdalo in založilo te-le knjige:

Komensky - Ravnikar:
„Didaktika“ 50 kr.
Dimnik: „Domoznanstvo v ljudski šoli“ 50 „
* * „Učiteljski večeri“ 20 „
Ciperle: „Národna vzgoja“ 30 „
Vse te knjige se dobivajo pri upravništvu našega lista; pri uredništvu se pa dobiva:
Dimnik: „Domača vzgoja“ 1 gld.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta“!

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/3 strani 5 gld., 1/4 strani 4 gld., 1/5 strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne še 3 gld.